

Причорноморський економічний район України та його участь у міжнародних європейських транспортних проєктах

Чорне море важливе не тільки як для країн, які воно омиває, як хаб міжнародних морських перевезень, так й для усієї міжнародної спільноти, як ланка транспортного маршруту Європа-Азія. З метою інтеграції у світову транспортну систему Україна та її причорноморський економічний район приймають участь у міжнародних транспортних проєктах.

До складу Причорноморського економічного району України входять Одеська, Миколаївська та Херсонська області. Також залежно від схем районування, АР Крим та м. Севастополь можуть належати до цього району або виокремлюватися [10]. Особливістю цього економічного району є розвиненість та концентрація морського та річкового транспортного господарства. Присутність усіх типів транспорту у межах району та його розташування на важливих ланках міжнародного транспортного сполучення створює базу для реалізації перевезень за інтермодальною та мультимодальною технологією транспортування.

Концепція, що визначала основні принципи створення та функціонування національної мережі міжнародних транспортних коридорів в Україні була затверджена ще у 1997 році [1]. Також у 2018 році була затверджена Національна транспортна стратегія до 2030 року [2].

Чорне море та країни, які воно омиває, належить до Чорноморської Пан'європейської Транспортної Зони (Black Sea Pan-European Transport Area, BS-PETra) [6, с. 122].

Ключовим елементом міжнародного європейського транспортного сполучення є Транс'європейська транспортна мережа (Trans-European Transport Network, далі – TEN-T) – політика та програма Європейської комісії для розвитку транспортної інфраструктури єдиної Європи, як об'єднаної мережі автомобільних доріг, залізничних шляхів, водної інфраструктури та аеропортів країн Європейського союзу. Україна увійшла до TEN-T у 2017 року [7], що передбачає інтеграцію та приведення до європейських стандартів транспортної інфраструктури та транспортного законодавства України, що значно підвищить конкурентоспроможність на міжнародному ринку.

Також Україна є партнером ініціативи “Чорноморська синергія” [9], що покликана сприяти розвитку договірних відносин як Європи та регіону у цілому, так і між країнами регіону з питань енергетики, боротьби зі злочинністю, екології, міграційної політики та транспорту. Ключовими елементами ініціативи є зміцнення довіри та сприяння діалогу для забезпечення стабільного та безпечного Чорноморського регіону.

Для Європейко-Азійського транспортного сполучення одним з найбільш важливих проєктів також є Міжнародний транспортний коридор Європа – Кавказ – Азія (Transport Corridor Europe – Caucasus – Asia, TRACECA).

Україною проходить одна з гілок транспортного коридору, зокрема, причорноморськими портами Одеса та Чорноморськ. За планами розвитку TRACECA, Україна повинна забезпечити модернізацію своєї інфраструктури, щоб забезпечити ефективні перевезення вантажів через коридор.

Пан'європейські транспортні коридори [5] №3, №5, №7 та №9, які відносяться до проектів TEN-T, проходять теренами України (рис. 1):

- №3 з Польщі та №5 з Угорщини та Словаччини пролягають із заходу України, поєднуючись у Львові, до Києва, де об'єднуються з коридором №9;

- №7 Дунайський річковий шлях, що проходить територіями Німеччини, Австрії, Словаччини, Угорщини, Сербії, Болгарії, Румунії, Молдови та України (Одеська область);

- №9 пролягає з півночі з Фінляндії, Литви та Польщі на балтійському морі через Росію й Білорусь до України (через Київ до Одеси). Через припинення транспортного сполучення України з Російською Федерацією та Республікою Білорусь станом на квітень 2023 року функціонує тільки європейська частина коридору.

Рис. 1. Пан'європейські транспортні коридори

Джерело: [3]

У січні 2022 року відбулася зустріч представників Мінінфраструктури (у 2022 році реструктуризовано у Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України) та делегатів Європейської Комісії з питань добросусідства та перемовин. Під час зустрічі було обговорено включення наступних маршрутів до регіональних карт TEN-T:

- автодорога Н-01 Київ – Знам'янка;
- залізничні ділянки Коростень – Житомир – Бердичів та Стрий – Івано-Франківськ через Долину;
- річки Дніпро та Південний Буг [8].

Україна висловила готовність підписати необхідну для включення до TEN-T Угоду про наміри на високому рівні.

Крім того, предметом діалогу також були питання розвитку електричного транспорту, корпоративна реформа “Укрзалізниці” й оновлення інфраструктури залізничного транспорту, розвиток внутрішніх водних шляхів та питання адаптації українського законодавства до європейських стандартів.

У липні 2022 року Європейською комісією були внесені орієнтовні майбутні зміни до індикативних мап TEN-T [11], включивши українські логістичні шляхи та прибравши маршрути територією Росії та Білорусі:

- Північно – Балтійський коридор продовжено через Львів та Київ до Маріуполя;
- Балто-Чорноморсько – Егейський коридор продовжено через Львів, Чернівці (Румунію і Молдову) до Одеси;
- коридори Балтійське море – Адріатичне море та Рейн – Дунай проходитимуть через Львів (рис. 2) [7].

Це стратегічне рішення допоможе розвитку експорту аграрних товарів, а також постачанню гуманітарної допомоги до України, а також сприятиме відновленню транспортної інфраструктури. Україна активно співпрацює з ЄС щодо усунення перешкод при реалізації міжнародних транспортних проєктів та прискорення розвитку транспортної інфраструктури країни.

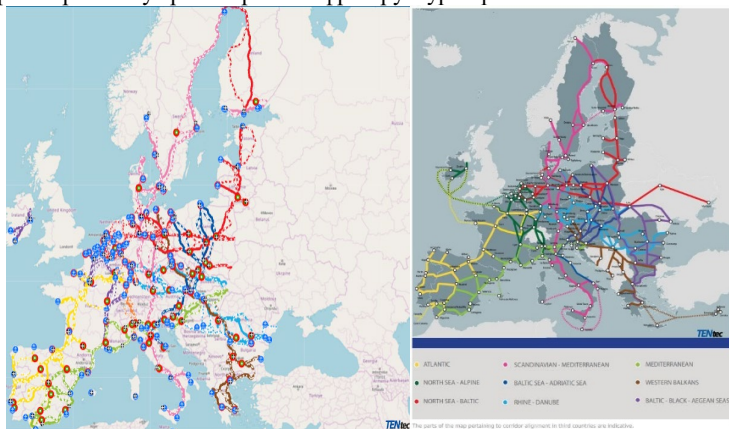

Рис. 2. Ліворуч – актуальна мапа діючих шляхів на квітень 2023 року, праворуч – мапа орієнтовних змін Транс’європейської транспортної мережі.

Джерело: [4], [7]

Проте, сучасні перегляди транспортних коридорів не вплинули на етапи формування мережі TEN-T. За ініціативою Європейського Союзу, до 2030 року має бути завершена «базова» мережа, а до 2050 року – «загальна». Ці терміни важливі для розвитку безпечної та ефективної транспортної інфраструктури в ЄС, яка забезпечує зв’язок між країнами ЄС та підвищує європейську економічну конкурентоспроможність. Також, до 2030 року, після відновлення інфраструктури відбудеться включення українських транспортних об’єктів.

Висновки

Участь України у міжнародних транспортних проєктах є важливим кроком для інтеграції транспортної системи до світової мережі. Причорноморський економічний район та його транспортна інфраструктура є важливим елементом інтеграції у міжнародну транспортну систему, як ланка міжнародних маршрутів Європа-Азія. Проте варто зазначити, що відновлення інфраструктурних об'єктів, що передбачені як елементи таких проєктів та які зазнають руйнації під час військових дій, може довгим та дуже капіталомістким.

Список літератури

1. Про затвердження Концепції створення та функціонування національної мережі міжнародних транспортних коридорів в Україні : Постанова КМУ від 4 серпня 1997 р. N 821. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/821-97-п#Text2> (дата звернення 10.04.2023).
2. Про схвалення Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року : Розпорядження КМУ від 30 травня 2018 р. № 430-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/430-2018-п#n13> (дата звернення 10.04.2023).
3. Map of the ten Pan-European transport corridors. Wikipedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/File:Pan-European_corridors.svg (дата звернення 10.04.2023).
4. Mobility and transport. TENtec interactive map viewer. EU Commission official website. URL: <https://ec.europa.eu/transport/infrastructure/tentec/tentec-portal/map/maps.html> (дата звернення 10.04.2023).
5. Pan-European corridors. Wikipedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Pan-European_corridors (дата звернення 10.04.2023).
6. Status of the Pan-European Transport Corridors and Transport Areas: developments and activities in 2000 and 2001 : final report / transmitted by TINA and the European Commission (EU). – Geneva : UN, 2002. – 130 с. UN digital library. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/467604?ln=ru> (дата звернення 10.04.2023).
7. ЄС включив українські логістичні шляхи до Транс'європейської транспортної мережі. Офіційний сайт Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України. URL: <https://mtu.gov.ua/news/33618.html> (дата звернення 10.04.2023).
8. Інфраструктура, інтеграція в TEN-T та Імплементация Угоди про САП: підсумки перемовин з Єврокомісією. Офіційний сайт Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України. URL: <https://mtu.gov.ua/news/33419.html> (дата звернення 10.04.2023).
9. Регіональна політика Чорноморська синергія. Офіційний сайт EEAS. URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/black-sea-synergy_en?etran=uk (дата звернення 10.04.2023).
10. Чмирьова Л. Ю., Федяй Н. О. Районування території України як один з факторів просторового соціально-економічного розвитку регіонів. Ефективна економіка. 2013. №3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_3_31 (дата звернення 10.04.2023).
11. Chaika N. Development of a modern system of transport infrastructure as a stimulating factor in the economic expansion of Ukrainian regions. Scientific views on the structural reconstruction of the regions. Monograph. Opole: Academy of Applied Sciences Academy of Management and Administration in Opole, 2022; P. 90-120.